

Slutrapport

Projekt Felles Fjellrev förlängning 2014

2014-01-01 – 2014-08-31

Dnr 304-4159-13

Photo (captivity): taigaphoto.se

ett InterReg Sverige-Norgeprosjekt
för att bevara den utrotningshotade fjällräven

En investering för framtiden

Europeiska unionen
Europeiska regionala
utvecklingsfonden

INTERREG
SVERIGE-NORGE

1. Summary

This project is an extension for eight more months, January-August 2014, of the Interreg project Felles Fjellrev, which was run from 2010 till the end of 2013. In order to maintain and follow up the information about results from Felles Fjellrev, we chose to use parts of the final report from Felles Fjellrev and add what is new from the work done during the extension period of this project.

The Arctic fox is a Natura 2000 species and one of the most threatened mammals in the EU. Hunted close to extinction a hundred years ago, there is now only one small breeding population left in the EU. This population is located on the border between Sweden and Norway, and here the situation is starting to look brighter thanks to successful conservation efforts.

The InterReg-project Felles Fjellrev has through strategic support managed to increase the number of breeding Arctic foxes within the project region, Jämtlands län and Sør- og Nord-Trøndelag fylke. Felles Fjellrev continued where two previous EU/LIFE Arctic fox projects, Sefalo and Sefalo+, started in late 1990s. Thanks to these joint initiatives, the number of Arctic fox litters has increased significantly in areas with support compared to areas without support. In 2011, a total of 106 Arctic fox litters were registered in Sweden and Norway, and 48 of these took place in areas supported by Felles Fjellrev. And – 80 out of these 106 litters were registered in areas with various supportive actions. A great success! In 2013 Arctic fox cubs were born almost exclusively in areas with continuous support. Under the same period release of arctic fox cubs from the captive breeding program has also reestablished two subpopulations that were extinct in Sothern Norway.

During this extension period, January-August 2014, we found 94 Arctic fox litters in Scandinavia. It is worth noting that 85-90% of these litters were found in areas with supportive actions. And what's more – approximately 60% of these litters were born in areas that, directly or indirectly, are affected by the supportive actions carried out by Felles Fjellrev, totally a smaller part of the Scandinavian mountains.

One very important task for Felles Fjellrev has been to put large efforts on conservation measures in so called Stepping Stone areas – the regions between the core populations Dovrefjell, Sylane/Helags and Børgefjell/Borgafjäll. These are mountain areas where Arctic foxes once lived but where they nowadays rarely occur. They are considered important bridges, connecting the core populations. These efforts have been very successful. We have managed to establish and increase the population of breeding Arctic foxes in the Stepping Stone areas between Dovrefjell in Norway and Helags in Sweden and also in Hestkjølen/Blåfjella in Norway which link to the core northern subpopulation in Børgefjell/Borgafjäll. In Hestkjølen/Blåfjella we registered three Arctic fox litters in 2013. These areas, together with adjacent mountain areas in Sweden, are important Stepping Stone areas between southern and northern parts of the Scandinavian Arctic fox population. We still have a long way to go, with more supportive actions, before the Arctic fox is permanently established in these important Stepping Stone areas.

Felles Fjellrev has also made achievements in reaching the public with information about the Arctic fox and its threatened situation. This has resulted in the popular short film “Storm and Tinde” and the children's book “Meet the Arctic Fox” which has been translated into six languages. Together with lecture tours, a multimedia product for information in different nature visitor centers, brochures and the website, the information efforts has been both massive and successful.

The Arctic fox has even started to create money for local entrepreneurs who, in consultation with Felles Fjellrev and the County Administrative Board of Jämtland, arrange tourist tours to see the rare animal. We hope to see more of this in the future.

2. Projektets bakgrund

Bakgrunden till projektet beskrevs i slutrapporten till Felles Fjellrev som pågick 2010-2013. Bakgrundsbeskrivningen är relevant även för förlängningen 2014, med vissa tillägg och justeringar.

2.1 Huvudmän och finansiering

InterReg-projektet Felles Fjellrev 2014 är, liksom huvudprojektet Felles Fjellrev 2010-2013, ett delvis EU-finansierat bevarandeprojekt för fjällräv. Projektägare och delfinansiärer är Miljødirektoratet i Norge och Länsstyrelsen i Jämtlands län. Viktiga partners i de operativa delarna av projektet, och medfinansiärer, är Norsk Institutt for Naturforskning, NINA och Stockholms universitet, Zoologiska institutionen.

2.2 Varför projektet uppstått

Fjällräven fridlystes 1928 i Sverige och 1930 i Norge. Fjällräven är fortfarande klassificerad som akut hotad i hela Skandinavien. I Finland anses arten utrotad. Därmed är Sverige det enda landet inom Europeiska Unionen där fjällräven ännu lever, så i ett EU-perspektiv är den lilla arktiska räven en prioriterad ansvarsart för Sverige. Projektet skapades 2010 för att förbättra förutsättningarna för fjällräven, en av Skandinaviens mest hotade däggdjursarter, att överleva i våra gemensamma norsk-svenska fjällområden – i det här fallet i Trøndelag och Jämtlands län. Tidigare utförda stödåtgärder, som genomförts sedan slutet av 1990-talet genom EU/LIFE-projekten Sefalo och Sefalo+, utökades och förstärktes genom projekt Felles Fjellrev.

I projekt Felles Fjellrev, som bedrevs under nästan fyra år 2010-2013, arbetade vi intensivt med att förbättra förutsättningarna för fjällräven att överleva. Arbetet har varit framgångsrikt och beskrivs ingående i slutrapporten. För att lyckas i arbetet med att rädda en hotad art krävs kontinuitet i alla de stödåtgärder som är nödvändiga. Projektledningen för Felles Fjellrev har beslutat att ta fram underlag för en ansökan om ett Felles Fjellrev II, från 2015 och framåt. I glappet mellan Felles Fjellrev och Felles Fjellrev II har vi bedömt det som mycket angeläget att kunna fortsätta med de nödvändigaste stödinsatserna för fjällrävarna under år 2014, mellan de båda programperioderna. Därför gjordes en ansökan om förlängning av Felles Fjellrev under tiden januari-augusti 2014, den mest intensiva perioden under året vad gäller inventering, märkning och insatser som stödutfodring m m – allt detta insatser som är nödvändiga för att rädda fjällräven.

2.3 Problembakgrund

Fjällräven var en gång en vanlig art i våra fjäll. Efter omfattande jakt och fångst i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet, till följd av höga skinnpriser, lyckades man nästan utrota fjällräven. I alla fall var fjällrävspopulationen i både Norge och Sverige så svag att den hade svårt att repa sig på egen hand.

Fjällräven är en art som i Skandinavien är extremt beroende av fjälllämmel och andra smågnagare för sin överlevnad. Under goda lämmelår föder rävarna normalt stora valpkullar, upp till 16 valpar i en kull har noterats, och valparna överlever i varierande grad beroende på födotillgången under följande år. Under åren med dålig födotillgång, som alltid följer efter lämmelåren, föds normalt få valpkullar och antalet valpar i kullarna är betydligt färre än under lämmelåren. Många rävar dör också under mellanåren med dålig födotillgång. Under normala förhållanden, i tillräckligt stora fjällrävspopulationer, klarar rävarna de återkommande perioderna med dålig födotillgång. Men – som en följd av att fjällrävarna blev färre, fick de efterhand allt svårare att svara på lämmelårens goda tillgång på föda. Det fanns helt enkelt för få fjällrävar som kunde träffas, para sig och föda nya valpkullar under de lämmelår som är så viktiga för fjällrävstammens överlevnad.

Till denna problembild ska läggas att rödräven, en aggressiv konkurrent till fjällräven, i högre grad än tidigare har etablerat sig också på kalvfjället som normalt är fjällrävens domäner – möjligen som en följd av pågående klimatförändring och kanske också som en följd av minskade fjällrävspopulationer.

När dessutom de periodiska lämmelåren, som ”normalt” brukar komma i cykler med 3-5 års mellanrum, upphörde under delar av 1900-talets senare hälft, blev situationen för fjällräven allt mer prekär. Så här långt under 2000-talet har lämmeltopparna dock återkommit ungefär vart 3:e år, något som har gynnat fjällrävarna och projekt Felles Fjellrev. Kanske ser vi en återgång till mer ”normala” lämmelcykler?

2.4 Tidplan

Den tid- och aktivitetsplan som legat till grund för projektets förlängning, januari-augusti 2014, har i allt väsentligt följts.

3. Projektbeskrivning, målgrupp, resultat, och resultatindikatorer samt effekter

Dessa delar beskrevs ingående i slutrapporten till Felles Fjellrev, 2010-2013, och de är de relevanta också för Felles Fjellrev förlängning, januari-augusti 2014.

Avsnitten har kompletterats med uppgifter rörande Felles Fjellrev 2014, främst i de delar som beskriver uppnådda resultat.

3.1 Projektbeskrivning

Fjällräven är en av Skandinavien mest hotade däggdjursarter och bedöms som akut hotad. En viktig målsättning med projektet är att genom olika stödåtgärder gynna fjällräven i de fjällområden som förenar Trøndelag och Jämtlands län. Målsättningen med projektet är att ytterligare stärka fjällrävens status i de tre kärnområdena Helags/Sylarna, Borgefjell/Borgafjäll och Dovrefjell. Dessutom – att genom åtgärder i mellanliggande fjällområden hjälpa fjällräven att sprida sig över betydligt större områden än idag. Genom ett ökat utbyte av fjällrävar mellan olika områden kommer sannolikt fjällrävens genetiska variation att öka. Etablering av fjällräv i ”Stepping Stone”-områden ska binda ihop några av fjällrävens få kvarvarande kärnområden i Skandinavien. Med Stepping Stone-områden avses områden som kan fungera som bryggor och spridningsområden mellan existerande kärnområden där fjällräven finns kvar i begränsade populationer och fortfarande förmår föryngra sig i någon omfattning. I dessa Stepping Stone-områden har fjällräven successivt försvunnit, men under projektets gång har vi sett tecken på att fjällräven nu börjar återetablera sig också i områden där den har varit borta under åtskilliga decennier. I nästa fas av Felles Fjellrev, som vi nu planerar för, avser vi att fokusera ännu mer på åtgärder i Stepping Stone-områdena.

Under den fyraåriga projektiden, 2010-2013, har arbetet i Felles Fjellrev i korthet bedrivits med sikte på följande mål, vilka överensstämmer med projektbeskrivningen som låg till grund för ansökan.

- En övergripande målsättning är att, genom aktiva åtgärder, göra fjällområdena i Nord- och Sør-Trøndelag och Jämtlands län till Skandinavien bästa fjällrävsländ.
- Åtgärderna ska bestå av stödutfodring av fjällräv, riktad jakt på rödrev i fjällrävsområden, årliga inventeringar för att följa fjällrävens status samt viss forskning som är nödvändig för att kunna genomföra riktade förvaltningsåtgärder.
- Åtgärderna ska stärka fjällrävens status i redan existerande kärnområden, såsom Helags/Sylarna, Borgefjell/Borgafjäll och Dovrefjäll.

- Åtgärderna ska vidare göra det möjligt för fjällräven att etablera sig och förnygra sig i lämpliga fjällrävmiljöer, så kallade Stepping Stone-områden, som ligger mellan de tre kärnområdena Helags/Sylarna, Børgfjell/Borgafjäll och Dovrefjell.
- Samarbete ska ske med fjällrävsforskare i Skandinavien och andra berörda forskargrupper samt med avelsanläggningen för fjällräv i Dovrefjell.
- Fjällräven ska etableras som en välkänd symbolart för vår gemensamma strävan att förbättra möjligheterna för en hotad djurart att leva vidare i regionen.
- Turistiskt kan fjällräven betyda mycket. Få enskilda arter har förutsättningar att locka besökare. Bland däggdjuren i vår del av Skandinavien handlar det om exempelvis de stora rovdjuren, älg och myskoxe. Flera av dessa arter är förknippade med konflikter av olika slag. Fjällräven däremot väcker nästan undantagslöst positiva känslor. Dessutom är den en liten, tuff varelse som fascinerar genom sitt sätt att överleva under extrema arktiska förhållanden.
- En viktig del i projektet är att på olika sätt informera och sprida kunskap om fjällräven. Alltför få känner till fjällrävens situation och många vet inte ens att fjällräven är en art som i våra fjäll lever på gränsen till utrotning.

3.2 Målgrupper

Verksamheten i Felles Fjellrev har haft som ambition att nå flera olika målgrupper – från barn i förskoleåldern och lågstadiet till ungdomar och vuxna i alla åldrar. Med de skilda informationsprodukter som vi har producerat tror vi på goda grunder att vi i rimlig omfattning har nått våra målgrupper med faktabaserad och intressant information.

Nedan redovisas i korthet de olika informationsprodukter och informationsinsatser som har genomförts inom ramen för Felles Fjellrev.

- 1) barnbok för barn i lågstadium och förskola
- 2) kortfilm för barn och vuxna
- 3) informationsbroschyr för vuxna
- 4) interaktiv infodator för ungdomar och vuxna
- 5) hemsida för alla som söker mer information om fjällräv
- 6) informationsinsatser i övrigt i form av föreläsningar/bildvisningar av flera av projektets medarbetare

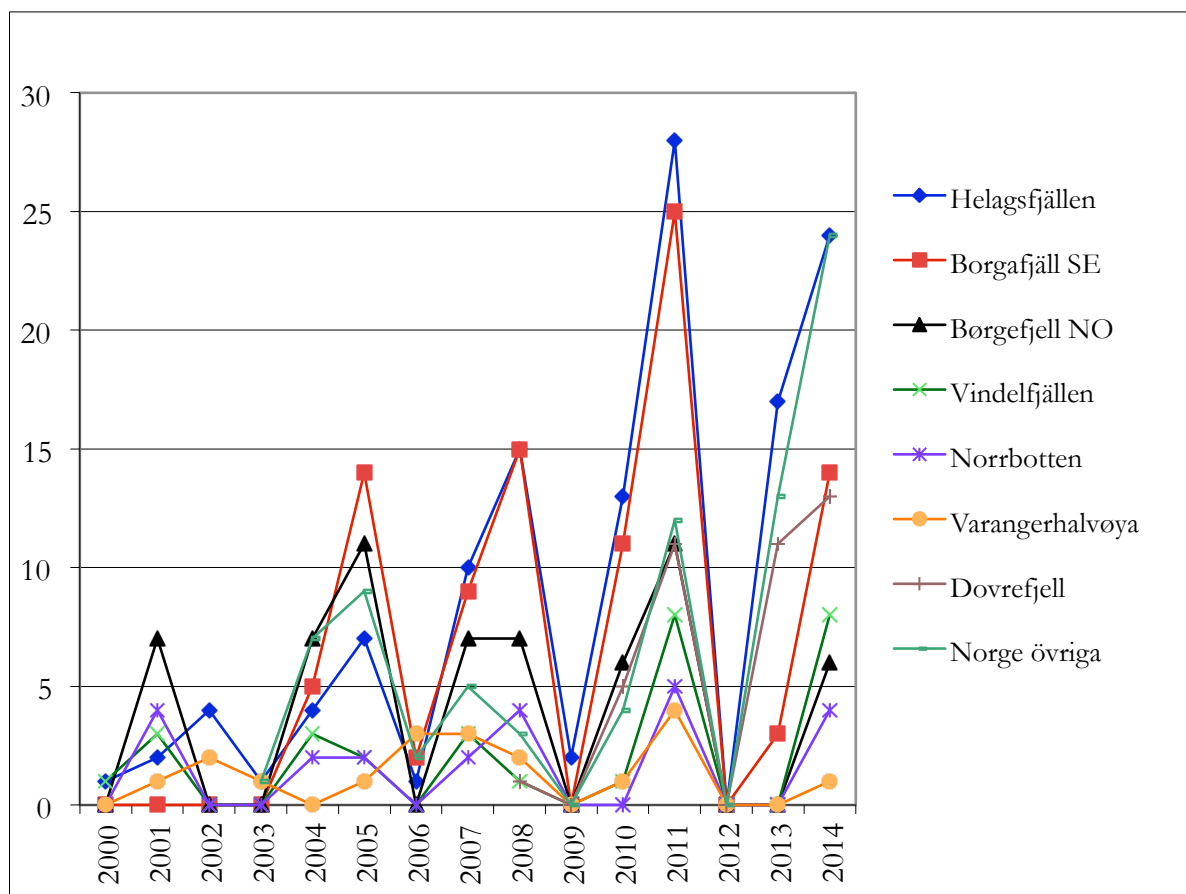
Barnboken och kortfilmen har levererats gratis, och gjorts tillgängliga på Felles Fjellrevs hemsida, till samtliga lågstadieskolor i Nord- och Sør-Trøndelag och Jämtlands län. I övrigt kan barnboken beställas via förlag i respektive land. Kortfilmen är tillgänglig för gratis nedladdning och visning för alla som önskar. Informationsbroschyren finns också för gratis nedladdning på Felles Fjellrevs hemsida.

Under tiden som Felles Fjellrev 2014 pågått har självklart de viktigaste åtgärderna varit att driva projektet vidare avseende de stödinsatser som är väsentliga för fjällrävens överlevnad. Insatser i form av kontakter med allmänheten, i syfte att ge information om fjällräv och om projektet, har därmed bedrivits i mindre omfattning. Ett undantag, i strävan att nå ut med information till allmänheten, har varit de guidade turerna till en aktiv fjällrävslysa i Helagsområdet. Denna aktivitet, som beskrivs på annat håll i slutrapporten, har blivit allt populärare och har även under sommaren 2014 genomförts enligt planerna.

3.3 Resultat och resultatindikatorer samt effekter

- Projektets hittills genomförda stödåtgärder, i fjällområden inom Trøndelag och Jämtlands län, har visat att det är möjligt att förbättra fjällrävens förutsättningar att överleva. Idag, efter flera år av omfattande stödåtgärder som påbörjades redan 1998 av EU/LIFE-projektet Sefalo och senare Sefalo+, är våra gemensamma fjällområden Skandinavians bästa för den hotade fjällräven. Men – jämfört med äldre tider lever ändå förhållandevis få fjällrävar i våra fjäll och fortsatta åtgärder krävs för att slutgiltigt säkra fjällrävens möjligheter att överleva av egen kraft.
- Under det för fjällrävarna gynnsamma lämmelåret 2011 föddes totalt 106 fjällrävskullar i Skandinavien – en droppe i havet jämfört med situationen under exempelvis slutet av 1800-talet, innan fjällrävarna jagades ned till utrotningens gräns i både Norge och Sverige. MEN – av de 106 registrerade föryngringarna 2011 låg fler än 80 st (ca 75%) inom områden där man genomför olika stödåtgärder för fjällräv. OCH – väldigt många, 48 st (ca 45%), inom Felles Fjellrev-området som totalt sett utgör en mindre del av Skandinavians samlade fjällområden.

Diagrammet nedan visar utvecklingen av antalet kullar som fötts varje år i olika områden i Skandinavien under perioden 2000-2014. Det ger samtidigt en bild av hur bra år 2011 var i ett 15-årsperspektiv. Diagrammet har, sedan Felles Fjellrev avslutades 2013, kompletterats med uppgifter om producerade fjällrävskullar under förlängningsperioden januari-augusti 2014.

I Helagsfjällen och Borgafjäll SE genomförs stödåtgärder genom Felles Fjellrev.

I Dovrefjell genomförs stödåtgärder, delvis genom Felles Fjellrev och delvis av andra aktörer.

I de områden som i diagrammet benämns ”Norge övriga” genomförs stödåtgärder, delvis genom Felles Fjellrev och delvis av andra aktörer – bl a utsättningar från det norska avelsprojektet för Fjällräv.

År 2012 blev ett bottenår då inga fjällrävskullar registrerades. Men redan 2013 föddes totalt 44 fjällrävskullar i Skandinavien – 24 i Norge och 20 i Sverige. Fjällrävarna lyckades att föda fram valpkullar nästan enbart i områden där man genomför kontinuerliga stödåtgärder, genom Felles Fjellrev eller av andra aktörer, och i områden där det norska avelsprojektet har satt ut fjällrävar födda på avelsstationen i Dovrefjell. I Norge föddes 20 av totalt 24 kullar i områden där avelsprojektet tidigare har satt ut fjällräv. I övriga delar av Skandinavien föddes inga fjällrävskullar.

Resultat Felles Fjellrev 2014

Intressant i Felles Fjellrev 2014 är att det föddes totalt 94 valpkullar av fjällräv i Skandinavien det här året, fördelat på 50 i Sverige och 44 i Norge. Detta trots att det var ett dåligt lämmelår – även om det fanns en del andra smågnagare. Vi hade inte förväntat oss en föryngring i den omfattningen 2014.

Att döma av aktiviteten på lyorna under vårvintern fanns förutsättningarna att det skulle födas ett antal valpkullar, men årets föryngring blev ändå en positiv överraskning.

Vi vill tro att föryngringarna 2014 till stor del var ett resultat av åtgärderna i Felles Fjellrev och övriga stödåtgärder för fjällräv, i andra delar av fjällkedjan. Stödutfodring vid kända lyor har sannolikt fått vuxna rävar att stanna vid lyorna, där det fanns mat. Alternativet för rävarna, i en tid med dålig tillgång på lämmel, hade varit att söka sig till andra och osäkra födosöksområden. När det var dags för parning fanns rävarna redan på plats och de var dessutom i god kondition tack vare vinterns stödutfodring. Parningarna bar sedan frukt, i form av ett antal valpkullar. Fortsatt utfodring i kombination med en viss gnagartillgång, om än få lämlar, ger förhoppningar om att åtminstone en del av de valpar som föddes 2014 har en chans att överleva den första tuffa vintern.

Det är också värt att notera att 85-90 procent av de valpkullar som föddes 2014 återfanns i fjällområden där man på olika sätt hjälper fjällrävarna med stödåtgärder. Och – ungefär 60 procent av årets valpkullar hittades i områden som, direkt eller indirekt, gynnas av de åtgärder som genomförs i områden där Felles Fjellrev verkar, totalt en mindre del av den Skandinaviska fjällkedjan.

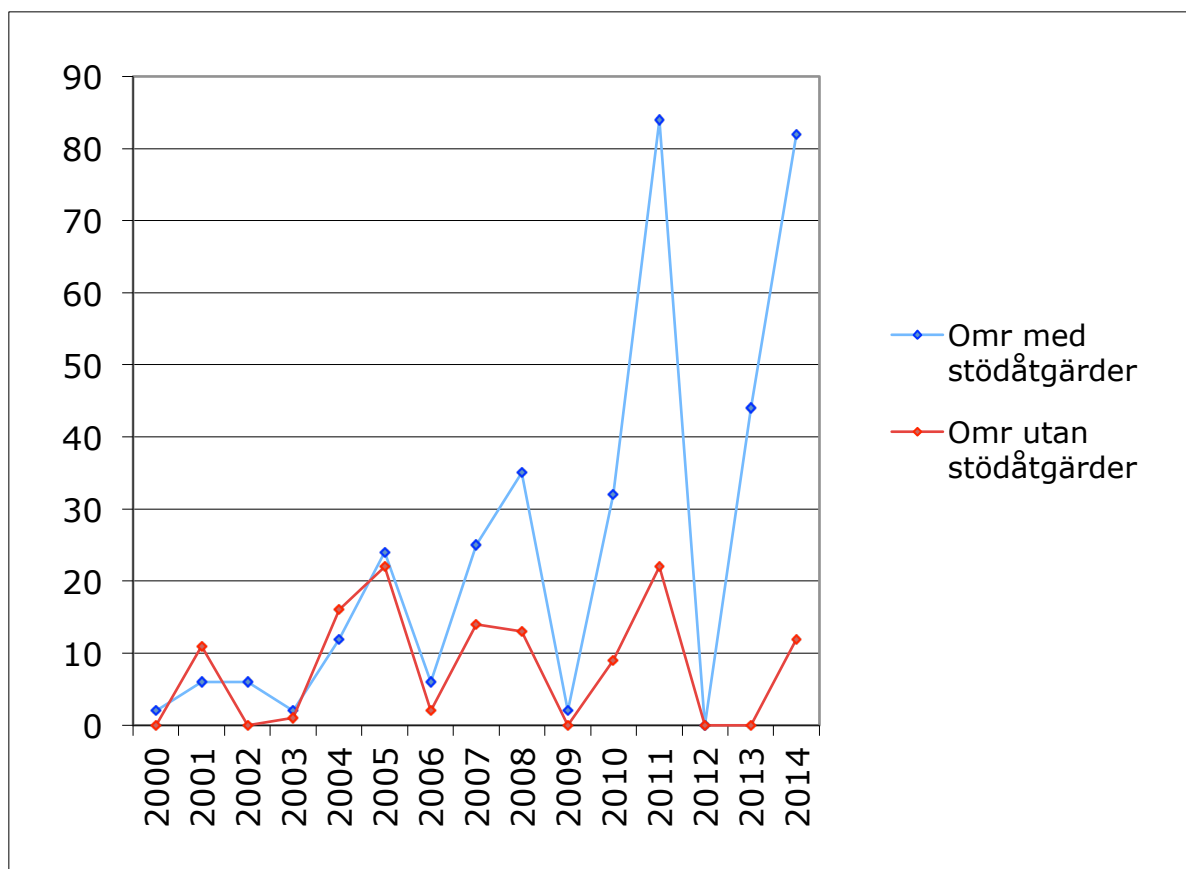
I ansökan till Felles Fjellrev 2014 beskrev vi värdet av att kunna genomföra nödvändiga inventeringar och stödinsatser i obruten följd under ett antal år. Insatserna 2014 möjliggjordes till stora delar genom de resurser som kunde sättas in tack vare förlängningen av Felles Fjellrev under år 2014. Projektformen gjorde det möjligt att samla tillgängliga resurser till fortsatta insatser för fjällräven under ett år som riskerade att bli ett mellanår i en lång serie av insatser.

Så här i efterhand, när vi sett resultatet av genomförda aktiviteter 2014, kan vi tacksamt konstatera att Felles Fjellrev 2014 blev den länk mellan projekten Felles Fjellrev och det planerade Felles Fjellrev II som vi hoppades på.

År 2014 blev ett år då fjällrävarna i stödområden, inte minst i Felles Fjellrev-området, producerade fler valpkullar än vi förväntade oss. Detta sannolikt tack vare obrutna insatser med stödutfodringar.

År 2014 blev också ett år då vi kunde konstatera flera valpkullar än tidigare i viktiga Stepping Stone områden.

En bild av hur betydelsefullt det är att hjälpa fjällrävarna med olika stödåtgärder ges av diagrammet nedan. Det visar antalet valpkullar födda i Skandinavien 2000-2014 – i områden där man genomför stödåtgärder jämfört med de förhållandevis mycket större områden där inga stödåtgärder genomförs.

Kompletterande information till vad som framgår av diagrammet.

Andelen valpkullar som fötts i områden som, direkt eller indirekt, påverkas av åtgärder genomförda i Felles Fjellrev-området, har ökat från ca 45% under lämmelåret 2011 till uppemot 60% under år 2014 som var ett år med få eller inga lämlar. Siffrorna är en uppskattning utifrån de uppgifter som finns tillgängliga efter årets inventeringar.

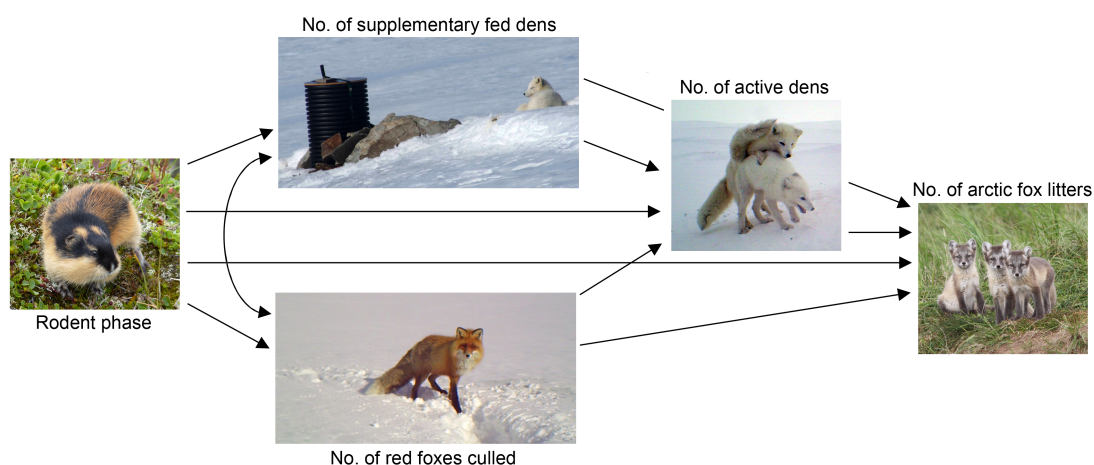
Detta förhållande kan tyda på att genomförda stödåtgärder under en period med dålig tillgång på naturlig föda, lämmel, ger ännu större genomslag än annars, när man jämför antalet födda valpkullar i områden med respektive områden utan stödåtgärder. Man kan också hoppas, beroende på hur många valpar som överlever kommande vinter, att åtgärderna under ett mellanår som 2014 kan komma att medföra att fler rävar finns tillgängliga för parning och produktion av nya valpkullar nästa gång vi får ett lämmelår.

I nedanstående figur, som producerats av vår samarbetspartner, Zoologiska institutionen vid Stockholms universitet, åskådliggörs hur olika faktorer kan påverka fjällrävens förutsättningar att lyckas med sin föröingring.

Figurens övre del visar i korthet hur olika faktorer – såsom tillgång på lämlar, förekomst av rödräv, stödutfodring och fjällrävar – samverkar med och påverkar varandra.

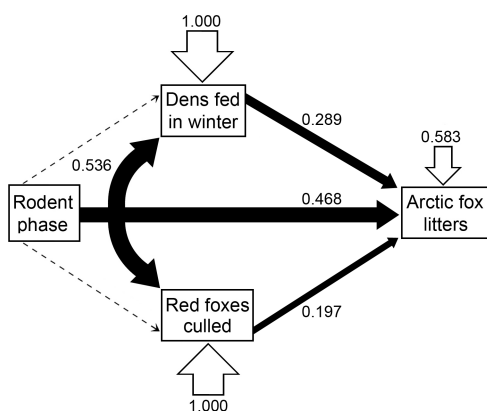
Figurens nedre del visar i korthet att lämlar och andra smågnagare står för ungefär 50 % av tillväxten i en fjällrävpopulation. Stödutfodring står för ungefär 30 % och decimering av rödräv för 20 % av tillväxten. Både stödutfodring och decimering av rödräv är alltså mycket viktiga åtgärder för att skapa möjligheter för tillväxt i en fjällrävpopulation.

(a) *A priori* interactions between conservation actions and species

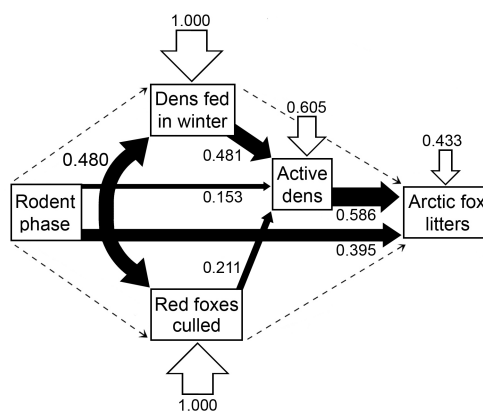
(b) Best model of the Grand study ($n = 125$)

$\chi^2 = 0.808$, $df = 2$, $P = 0.668$, $GFI = 0.997$, $BIC = -8.848$

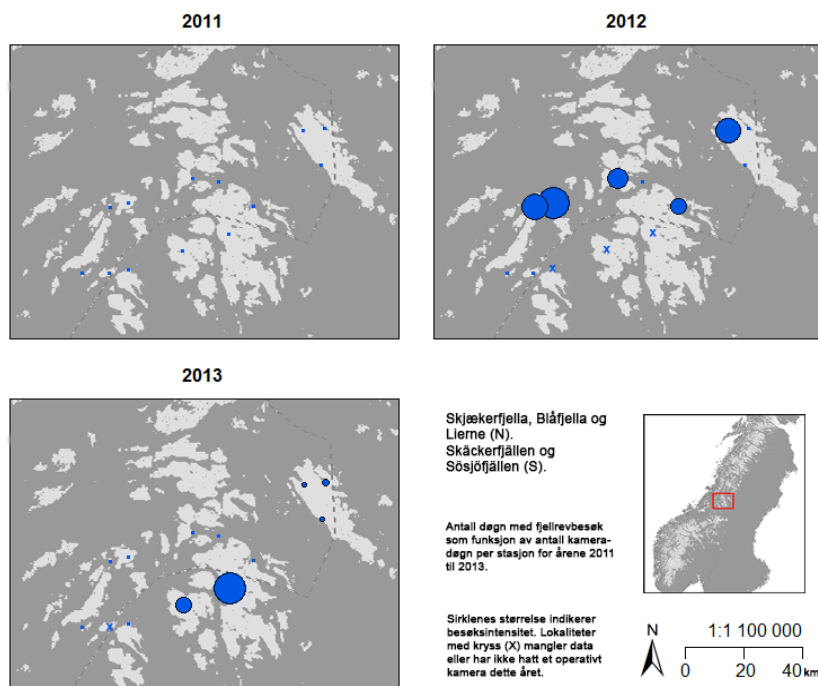
(c) Best model of the Seasonal study ($n = 101$)

$\chi^2 = 3.712$, $df = 4$, $P = 0.446$, $GFI = 0.986$, $BIC = -14.748$

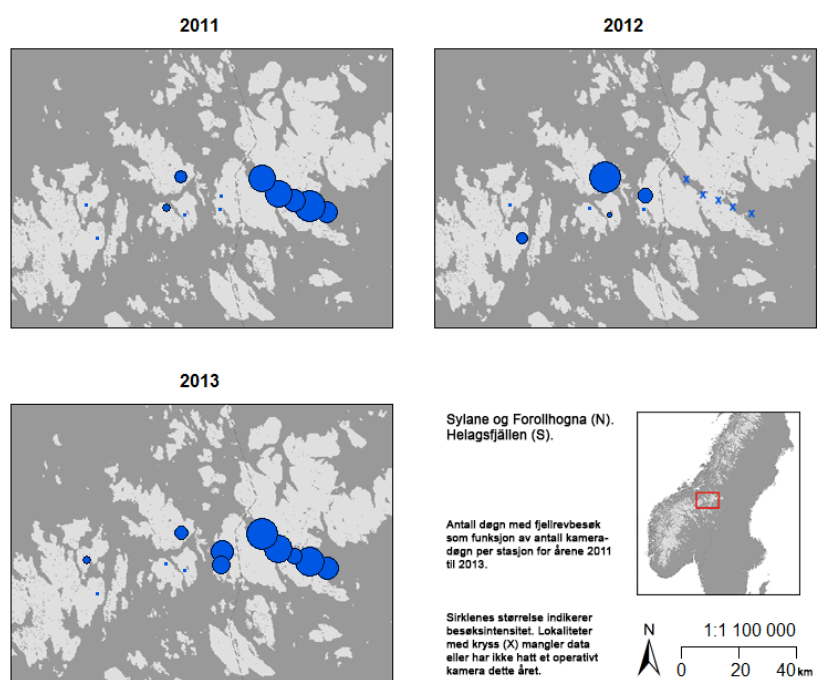

- Som en följd av genomförda åtgärder har allt fler fjällrävar börjat visa sig i Stepping Stone-områden och i andra områden där fjällräven har varit borta sedan flera decennier. Framförallt efter det goda fjällrävsåret 2011 observerades många fjällrävar utanför kärnområdena i både Trøndelag och Jämtlands län.
- Detta blev ännu tydligare under Felles förlängning 2014 då vi glädjande kunde konstatera att valpkullar föddes i Kjølifjellet, Blåfjella och Hestkjølen i Norge och i Sösjö-Offerdalsfjällen i Sverige, alla viktiga Stepping Stone områden. I Kjølifjellet upptäcktes den första föryngringen på 27 år och noterbart är att båda föräldrarna kom från Helags i Sverige – så samarbetet över gränsen pågår även på individnivå mellan rävarna ...
- Under projektet har vi haft omfattande samarbete med fjällrävsforskare i Skandinavien. I första hand har detta samarbete bedrivits gentemot Norsk Institutt for Naturforskning, NINA och Stockholms universitet, Zoologiska institutionen, vilka också är partners och medfinansierare i Felles Fjellrev. Andra samarbetspartners på forskningssidan har varit fjällrävsforskare vid Universitetet i Tromsø och Norsk Polarinstitut. Vi har också samarbetat nära med det norska Avelsprojektet för fjällräv – ett samarbete som bl a inneburit att vi vid flera tillfällen har hållit gemensamma lednings- och referensgruppsmöten. Mer om detta har redovisats i inlämnade lägesrapporter under projektets gång.
- En viktig del i projektet har varit att samla in kunskaper om förekomst av fjällräv i de spridningsområden i Trøndelag och Jämtlands län, s k Stepping Stones, där fjällräven en gång har funnits men där den nu är sällsynt förekommande. Kunskaper om sådana förekomster är viktiga i det fortsatta arbetet med att sprida fjällräven till flera fjällområden i vår region. I det arbetet har vi använt ett stort antal automatkameror placerade i anslutning till foderautomater och vid tillfälligt utplacerade åtelblock.

Kartorna nedan visar utvecklingen av antalet dygn med fjällrävbesök i dessa Stepping Stone-områden under perioden 2011-2013. Som synes har antalet besök av fjällräv ökat i Stepping Stones under projektiden. År 2013 registrerades tre föryngringar av fjällräv i dessa fjällområden på norsk sida. Att fjällräven åter har ynglat i fjällområden i Nord-Trøndelag är mycket positivt för det skandinaviska fjällrävbeståndet. Skjækerfjella, Blåfjella och Hestkjølen bedöms som potentiellt viktiga Stepping Stone områden, mellan det sydliga och nordliga utbredningsområdet för fjällräv i Skandinavien. Den ökade förekomsten av fjällräv i området, tydliggjort med tre föryngringar, visar att förbindelsen mellan de sydliga och nordliga delbestånden av fjällräv kan vara på väg att återupprättas. Likaså bedöms Kjølifjellet/Sylane som viktiga Stepping Stone-områden för den sydliga delen av det skandinaviska fjällrävsbeståndet. Åtgärder som stödutfodring, och i viss omfattning rödrevsjakt, har sannolikt varit avgörande för fjällrävens möjligheter att etablera sig i dessa fjällområden.

Utveckling av antal dygn med fjällrävbesök under perioden 2011-2013, i Stepping Stone områdena Skjækerfjella, Blåfjella og Lierne i Norge samt Skäckerfjällen och Sösjö-Offerdalsfjällen i Sverige.

Utveckling av antal dygn med fjällrävbesök under perioden 2011-2013, i Stepping Stone områdena Sylane og Forollhogna i Norge samt Helagsfjällen i Sverige

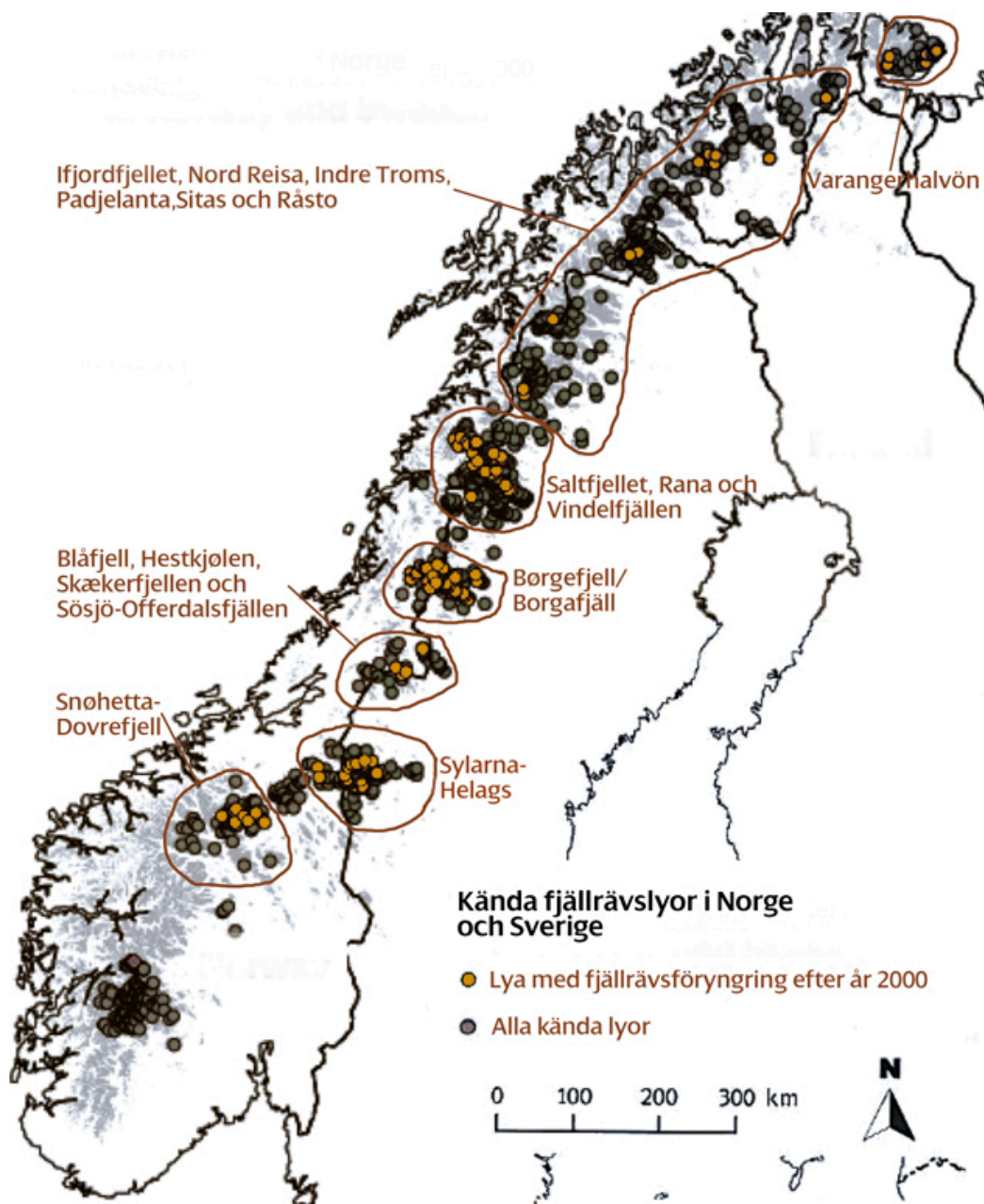
- En viktig del i projekt Felles Fjellrev är att söka efter och hitta lyor i områden som kan tänkas vara värdefulla för att fjällräven ska kunna sprida sig till större områden. Fokus ska alltså, vid sidan av fortsatta åtgärder i fjällrävens kärnområden, också läggas på att hjälpa fjällräven att återetablera sig i dessa så kallade Stepping Stone-områden. Inom ramen för projektet har vi därför tagit fram en sk GIS-modell. Modellen är ett värdefullt verktyg där man, med utgångspunkt från specialdesignade kartor, kan bedöma vilka områden som bör prioriteras när det gäller nyletning av lyor och genomförande av stödåtgärder. Modellen gör det möjligt att fokusera sökandet efter lämpliga fjällrävshabitat till områden som har de bästa förutsättningarna att hysa fjällrävar. GIS-modellen är användbar i hela Norge och Sverige – inte enbart i Felles Fjellrev området.

GIS-analysen kan användas för att:

- nyttja och utvidga de kunskaper som vi idag har om fjällräven.
- utveckla en målinriktad och enhetlig skyddsstrategi för fjällräven.
- sätta in skyddsåtgärder där vi har störst chans att lyckas.
- bedöma vilka delbestånd som är centrala med hänsyn till utväxling av fjällrävar mellan olika områden.
- kartlägga potentiella fjällrävshabitat.
- producera bärkraftanalyser för olika landskapsnivåer – ned till biotopnivå och enskilda lyor.
- producera kartmaterial som visar var vi har störst möjlighet att hitta nya fjällrävslyor och därmed också lämpliga fjällrävshabitat.
- nyttja kartmaterialet i handhållna GPS-er.
- bedöma åtgärder och respons på åtgärder i ett landskapsekologiskt sammanhang.
- bedöma åtgärder i ett förvaltningssammanhang.

Vi tror att GIS-analysen, som togs fram inom ramen för Felles Fjellrev, kommer att bli ännu mer använd i ett Felles Fjellrev II. I det projektet räknar vi med att lägga större fokus på de för fjällrävens överlevnad så viktiga Stepping Stone/spridningsområdena. Dessutom kan Felles Fjellrev II komma att inkludera också delar av Västerbottens län och Nordlands fylke – där GIS-analysen kan komma till användning. I en framtid hoppas vi att metodiken kan komma att användas vid kartläggning av potentiella fjällrävshabitat och nyletning av lyor också i övriga delar av vår gemensamma Skandinaviska fjällkedja.

- Kartan på sid 13, framtagen av vår samarbetspartner NINA, Norsk Institutt for Naturforskning, visar översiktligt kända fjällrävslyor i Norge och Sverige. Kartan redovisar också, med gula cirklar, lyor där man har konstaterat föryngring av fjällräv sedan år 2000. Som synes har det sedan år 2000 varit en markant övervikt av föryngringar i södra halvan av Skandinavians fjällkedja. Detta har uppnåtts till stor del tack vare stödåtgärder genomförda sedan slutet av 1990-talet – först av EU/LIFE-projekten Sefalo och Sefalo+, senare följt av utsättning av fjällräv i lämpliga fjällrävsmiljöer genom det norska Avelsprogrammet för fjällräv och nu i form av stödåtgärder i Trøndelag och Jämtlands län inom ramen för InterReg/EU-projektet Felles Fjellrev.

- Vi ser att fjällräven börjar bli alltmer uppmärksammas, inte minst i media. Ett stort antal artiklar och reportage i media, i både Norge och Sverige, har skildrat arbetet inom Felles Fjellrev och de åtgärder som projektet har bedrivit. Flera TV-inslag har också medverkat till att sätta fokus på fjällräven, en art som annars har varit relativt anonym – åtminstone jämfört med andra större rovdjur. Dock återstår en hel del arbete för att på allvar etablera fjällräven som en viktig symbolart för våra gemensamma fjällområden i Trøndelag och Jämtlands län.
- Turistiskt har man börjat i liten skala att använda fjällräven för att:
 - Skapa intresse för fjällräven som art, en art som endast hör fjällen till och som är förhållandevis okänd.
 - Sprida information om fjällräven, en av våra mest hotade däggdjursarter.
 - Förbättra värdet av allmänhetens upplevelser av natur och djurliv i samband med vistelser i våra fjällområden.

På Helags fjällstation i Härjedalen kan man sedan några år tillbaks, efter tillstånd från länsstyrelsen i Jämtlands län, erbjuda sina gäster ett besök vid en av områdets fjällrävslyor. Besöken sker alltid i små grupper och man stannar på behörigt avstånd för att med hjälp av kikare ge besökarna möjlighet att studera ostörda fjällrävar på lyan. Alla pengar som besökarna betalar för dessa guidade turer går oavkortat till inköp av foder som sedan används i foderautomater för att hjälpa rävarna att överleva under i första hand dåliga lämmelår.

Verksamheten med guidade fjällrävsturer från Helags fjällstation har fortsatt även under år 2014. Aktiviteten blir allt populärare och har under året inbringat ca 40 000 kr som har använts till att köpa foder för stödutfodring på flera av de aktiva fjällrävslyor som finns i Helagsområdet.

- De olika informationsprodukter som togs fram inom ramen för Felles Fjellrev har kommit till stor nytta även under förlängningsprojektet 2014.
- Informationsbroschyren ”Fjällräven” är fortsatt populär. På flera Naturum och andra informationscentra har broschyren tagit slut och vi har levererat nya broschyrer i flera omgångar. I ett Felles Fjellrev II finns det anledning att överväga om vi ska trycka nya upplagor av broschyren och samtidigt göra vissa uppdateringar av texten. Vi bör också diskutera att trycka broschyren på tyska – idag finns den på svenska, norska och engelska.
- Den animerade kortfilmen ”Storm & Tinde” lever vidare på bl a YouTube och Facebook. Den finns också att se på Felles Fjellrev’s hemsida samt på Miljødirektoratets och NINA’s hemsidor. Filmen visas i samband med olika aktiviteter där vi informerar om fjällräv och den blir alltid lika uppskattad. I nästa fas, Felles Fjellrev II, hoppas vi få möjlighet att producera filmen på flera språk. Man har från Island efterfrågat en version med isländsk speakerröst.

3.4 Ekonomiskt utfall

Projekt Felles Fjellrev förlängning har haft en total budget på 1 500 000 kr, fördelat på:

- Sverige 1 000 000 kr i Sverige
- Norge 500 000 kr i Norge.

InterReg Sverige-Norge har, genom Europeiska regionala utvecklingsfonden, bidragit med 650 000 kr i Sverige.

Statliga IR-medel i Norge har utgjort 150 000 kr.

Av totalbudgeten har 150 000 kr utgjorts av direktfinansierade kostnader i form av arbetsinsatser från:

- Zoologiska institutionen vid Stockholms universitet 100 000 kr
- NINA i Norge 50 000 kr

Den kontanta finansieringen i projektet fördelas enligt nedan:

- Länsstyrelsen i Jämtlands län 200 000 kr
- Stockholms universitet 50 000 kr
- Miljødirektoratet 300 000 kr

Kostnaderna för Projektledning och koordinering av insatserna i Sverige och Norge har hållits inom ramen för de 200 000 kr som angavs i ansökan.

Merparten av projektmedlen under förlängningsperioden januari-augusti 2014 har använts till åtgärder som har direkt koppling till arbetet med att förbättra förutsättningarna för fjällräven att överleva i våra Trønderska-Jämtländska gränsfjäll.

I de direkta kostnaderna för att stärka fjällräven status ingår både personalkostnader och köpta tjänster i samband med genomförande av olika stödåtgärder, inventeringsinsatser och rödrevsjakt. Där ingår också inköp av material och förbrukningsvaror som använts i projektet, såsom foderautomater och foder, automatkameror, märkningsutrustning och förbrukningsmateriel. Där ingår också transportkostnader i olika former som har varit nödvändiga för projektets genomförande.

Detaljerade redovisningar av kostnaderna framgår av inlämnade ekonomiska redovisningar.

3.5 Övrigt

Erfarenheterna av projekt Felles Fjellrev visar att det är möjligt att gemensamt, i samarbete mellan två länder, arbeta med konkreta förvaltningsinsatser för att stödja en hotad djurart, i detta fall fjällräven, och förbättra dess möjligheter att överleva. Samarbetet på myndighetsnivå, mellan Miljødirektoratet och Länsstyrelsen i Jämtlands län, liksom samarbetet mellan forskningsinstitutionerna NINA och Zoologiska institutionen vid Stockholms universitet, har fungerat mycket smidigt och på ett sätt som har gynnat i första hand fjällräven i vår region. De forskningsrelaterade delarna i projektet har varit nödvändiga för att bedöma vilka insatser som ska göras och i vilken omfattning stödåtgärder bör genomföras. I det sammanhanget har det nära samarbetet mellan forskningsinstitutioner och förvaltande myndigheter varit ovärderliga. Det är vår förhoppning att arbetssättet ska sprida sig till övriga delar av vår gemensamma fjällkedja och på sikt kanske också omfatta andra arter än fjällräven.

Det samarbetsklimat som har genomsyrat hela projektet har också medfört att vi nu planerar att ansöka om medel för ett Felles Fjellrev 2. Ett sådant fortsättningsprojekt behövs för att ytterligare stärka fjällräven, inte minst i de Stepping Stone-områden (spridningsområden) där fjällräven ännu är fåtalig. En fortsättning, i någon form, är också nödvändig för att ännu starkare trygga fjällrävens överlevnad i de kärnområden där vi nu har lyckats få fjällräven att etablera sig.

Resultaten från inventeringsarbetet 2014, då vi kunde konstatera nya kullar med fjällrävsvalpar i flera Stepping Stone/spridningsområden, visar att de mångåriga stöddinsatserna för fjällräv, inte minst i Trondelag och Jämtlands län inom ramen för Felles Fjellrev, börjar ge resultat. Vi ser nu tydliga tecken på att fjällrävarna så smått börjar etablera sig också i Stepping Stone-områden mellan befintliga kärnområden. Vi kan, så här i efterhand med facit i handen, konstatera att Felles Fjellrev förlängning under 2014 blev ett framgångsrikt avstamp inför Felles Fjellrev II som vi nu planerar för.

Inom ramen för Felles Fjellrevs förlängning, under perioden januari-augusti 2014, har vi påbörjat arbetet för att ta fram underlag för en ansökan om Felles Fjellrev II, så snart möjligheterna finns att ansöka om medel i nästa programperiod för Interreg.

I våra förberedelser inför Felles Fjellrev II har vi undersökt andra program – Botnia-Atlantica, Interreg IV A Nord och Norra Periferin/Arktis – och även diskuterat med och träffat representanter för Norra Periferin/Arktis, för att klargöra om en ansökan om Felles Fjellrev II skulle kunna passa i något av dessa programområden. Vi har dock funnit att Interreg Sverige-Norge passar bäst för ett Felles Fjellrev II.

Vad gäller resultatspridning har vi kunnat glädja oss åt att media i olika former har visat ett fortsatt stort intresse för fjällräven och för projektet. I våra kontakter under året inför ett Felles Fjellrev II har vi märkt ett ännu starkare engagemang för fjällräven från många olika håll. Inför Felles Fjellrev II har vi därför förhoppningar om medverkan från externa finansiärer i större omfattning än senast – detta bl a som en följd av det ökande intresset för fjällräven och resultaten av det arbete som Felles Fjellrev har gjort .

4. Indikatorer

Notera att indikatorer både för A (Ekonomisk tillväxt) och B (Attraktiv livsmiljö) kan förekomma i ett projekt.	Antal enligt projektbeslut	Resultat vid projekt-slut	Kommentarer
Antal kvinnor 15- 24 år som deltar i projektet.	6	3	Inkl extra inventeringspersonal
Antal kvinnor yngre än 15 eller äldre än 24 år som deltar i projektet.	12	14	Inkl extra inventeringspersonal
Antal män 15- 24 år som deltar i projektet.	4	6	Inkl extra inventeringspersonal
Antal män yngre än 15 eller äldre än 24 år som deltar i projektet.	24	35	Inkl extra inventeringspersonal
Antal deltagande företag med kvinnligt ägande som deltar i projektaktiviteter.	0	0	
Antal deltagande företag med manligt	0	0	

ägande som deltar i projektaktiviteter.			
Antal deltagande företag med mixat ägande som deltar i projektaktiviteter.	0	0	
Resultat indikatorer			
(B) Etablerade institutionella samarbeten.	3	4	Se nedan från slutrapport Felles Fjellrev 2013-12-31
(B) Nya och vidareutvecklade metoder för stads- och landsbygdsutveckling.	1	1	Se nedan från slutrapport Felles Fjellrev 2013-12-31

Etablerade institutionella samarbeten

De fyra viktigaste och mest omfattande samarbeten som vi redovisat avser samarbeten mellan projektägarna Miljødirektoratet (tidigare Direktoratet for naturforvaltning) och Länsstyrelsen i Jämtlands län samt NINA (Norsk institutt for naturforskning) i Norge och Zoologiska institutionen vid Stockholms universitet i Sverige.

Samarbetet mellan Miljødirektoratet och Länsstyrelsen innefattar också ett nära samarbete mellan respektive myndighets fältpersonal, Statens naturoppsyn, SNO i Norge och länsstyrelsens naturbevakare, när det gäller konkreta åtgärder såsom kartläggning av lyor, inventering och decimering av rödrev i områden som är värdefulla för fjällräven. Detta samarbete har inneburit att fältpersonal från Norge och Sverige gemensamt har genomfört arbetsuppgifter i områden på båda sidor av riksgrensens vilket i sin tur har medfört effektivare fältsarbetsinsatser.

Samarbetet mellan dessa fyra huvudintressenter i projekt Felles Fjellrev har varit nära och intensivt och det etablerade samarbetet har under hela projektiden förstärkts och vidareutvecklats.

Utöver dessa fyra institutioner/myndigheter har projektet också samarbetat med Universitetet i Tromsø, där man bedriver arktisk ekologisk forskning bl a med fokus på fjällräven, och i viss utsträckning också med Norsk Polarinstitutt i Tromsø. Samarbete med dessa har bl a skett i samband med det fjällrävseminarium som Felles Fjellrev arrangerade i november 2012.

Samarbete har också skett med det norska Avlsprogrammet for Fjellrev, som är knutet till NINA. Fylkesmannen i Nord- och Sør-Trøndelag har också varit involverade i projektet, inte minst när det gäller det förberedande arbetet inför produktion av informationsmaterial i projektet.

Nya och vidareutvecklade metoder för stads- och landsbygdsutveckling

Som framgår av projektansökan syftar projekt Felles Fjellrev bl a till att ”*skapa möjligheter till en gemensam modell för förvaltning av våra norske-svenska fjällrävar. I förlängningen kan detta få betydelse för vidare norske-svenska samarbeten i frågor som rör natur och artskydd*”.

Långsiktig uthållighet är nödvändigt i projekt som syftar till att återetablera en djurart eller förstärka dess status i vår natur. Tack vare åtgärder genomförda sedan slutet av 1990-talet, först i EU/LIFE-projekten Sefalo och Sefalo+ och nu senast i Interreg-projektet Felles Fjellrev, har vi nu nått så långt att delar av våra Trønderska-Jämtländska fjälltrakter är Skandinavien's bästa fjällrävsområden. Dock återstår en hel del arbete innan vi kan hävda att vår skandinaviska fjällrävspopulation är så stark att den kan överleva av egen kraft.

I projekt Felles Fjellrev anser vi oss ha lyckats i ambitionen att gemensamt över riksgårnsen arbeta konstruktivt för att förbättra förutsättningarna för en av våra mest hotade däggdjursarter att överleva i våra Trønderska-Jämtländska fjällområden. Detta har varit möjligt tack vare god vilja från berörda institutioner, myndigheter och ideella krafter. Vi ser framför oss att vårt sätt att arbeta i projektet bör kunna sprida sig till andra delar av vår gemensamma fjällkedja och på sikt kanske också omfatta andra arter än fjällräven.

Vi har i projektet haft en ambition att också öka kunskaperna om och intresset för den i Skandinavien hotade fjällräven. Under projektiden har åtskilliga inslag i TV, radio och tidningar skildrat fjällräven och det arbete som har gjorts inom ramen för Felles Fjellrev.

Våra ambitioner i dessa delar förstärks av de försök som har påbörjats för att möjliggöra för människor att, under ordnade former och utan störningar för fjällrävarna, följa med på guidade turer till en fjällrävslyta där man med egna ögon kan studera fjällrävar och deras valpar.

Dessutom – vi får återkommande rapporter från besökare i våra fjällområden som under sin fjällvistelse har träffat på fjällräv, ofta i områden där fjällrävar inte har setts på flera decennier.

Allt detta sammantaget bör kunna användas i turistisk marknadsföring av våra fjällområden. I den delen bör fjällräven kunna bli en viktig symbolart för våra gemensamma fjällområden. Vilken djurart är bättre lämpad än fjällräven att fungera som en sådan symbolart?

Naturturism i olika former ökar stadigt. I vår del av världen kan fjällräven mycket väl komma att bli en viktig del i utvecklingen av turismen, och därmed landsbygdsutvecklingen i våra gemensamma fjällområden. En positiv utveckling av en av våra viktigaste näringar, turismen, har i förlängningen betydelse för både land och stad.

5. Projektets påverkan på de genomgående (horisontella) kriterierna

Dessa delar är giltiga även för Felles Fjellrev förlängning 2014.

Projektet i sin helhet är ett miljöinriktat projekt som syftar till att stärka fjällräven och dess möjligheter att överleva i fjällområden inom Trøndelag och Jämtlands län, de delar av fjällrävens utbredningsområde som har utvecklats till Skandinaviens bästa fjällrävsområden. En starkare fjällrävstam medför också att den biologiska mångfalden i dessa fjällområden stärks och blir ännu mer innehållsrik.

5.1 Gränsregionalt mervärde

De åtgärder som har genomförts under 2000-talet, genom tidigare fjällrävsprojekt och under de sista fyra åren i intensifierad omfattning inom ramen för projekt Felles Fjellrev, har gjort fjällområdena i Nord- och Sør-Trøndelag och Jämtlands län till Skandinaviens bästa fjällrävsland. Fortsatta stödinsatser är nödvändiga i ytterligare ett antal år. Om de lyckas lika bra som hittills kan fjällräven i Nordens Gröna Bälte komma att bli en viktig symbol för strävan att förbättra möjligheterna för en hotad djurart att leva vidare i regionen. Därmed blir den också en symbolart för ett lyckat gränsregionalt naturvårdssamarbete.

Turistiskt kan fjällräven komma att betyda mycket för regionen. Det är få arter i vår natur som verkligen har förutsättningar att locka besökare till våra naturområden. Bland däggdjuren i vår del av Skandinavien handlar det om en handfull arter, exempelvis de stora rovdjuren, älg och myskoxe. Flera av dessa arter är förknippade med konflikter av olika slag. Men den lilla fjällräven väcker nästan undantagslöst enbart positiva känslor. Dessutom är den en liten men tuff varelse som fascinerar genom sitt sätt att överleva under de mest extrema arktiska förhållanden. För gränsfjällen i Trøndelag och Jämtland skulle en

symbolart som fjällräven, om den används på rätt sätt, kunna utvecklas till en unikt viktig faktor i marknadsföringen av naturnära turism. Det är svårt att idag hitta en lämpligare symbolart för våra gränsfjäll – inte minst när man just här har lyckats visa att konkreta stödåtgärder faktiskt kan hjälpa den till överlevnad.

Det hade inte varit möjligt att uppnå dessa resultat om projektet hade genomförts endast på ena sidan om gränsen. Fjällräven rör sig obehindrat mellan länderna och ett gränsregionalt samarbete är nödvändigt för att lyckas i ambitionerna att stärka fjällrävens status i våra gemensamma norsk-svenska fjäll.

5.2 Bättre miljö

I begreppet ”bättre miljö” innefattar vi också förbättring av livsförutsättningarna för hotade arter som ett led i strävan att öka den biologiska mångfalden.

Med den utgångspunkten har projektet bidragit till en bättre miljö. Detta genom att förbättra förutsättningarna för fjällräven, en av Europas mest hotade djurarter, att överleva – och faktiskt öka i antal inom det område i gränsfjällen mellan Trøndelag och Jämtlands län där Felles Fjellrev verkar. Dessa fjällområden är nu Skandinavians i särklass bästa fjällrävsområde.

5.3 Jämställdhet mellan kvinnor och män

I projektet har både kvinnor och män deltagit, kvinnor i högre grad vid projektslut jämfört med beslut, men ändå med en övervikt av män.

5.4 Etnisk mångfald och integration

Projektet har i möjligaste mån genomförts efter att ha informerat och samrått med berörda samebyar som bedriver rennäring i aktuella fjällområden. Rennäringen har också erbjudits att utse egna representanter i projektets referensgrupp. Några har tackat ja och har också deltagit i våra möten. Vi hade dock gärna sett att fler representanter för rennärningen hade haft möjlighet att närvara vid referensgruppsmötena.

På projektets hemsida finns en sammanfattande projektbeskrivning på sydsamiska.

Barnboken ”Möt Fjällräven” har producerats på sex olika språk, bl a sydsamiska och nordsamiska. Boken, även den samiska versionen, har av projektet skänkts till samtliga lågstadieskolor i Trøndelag och Jämtlands län.

6. Informationsinsatser og skyltning av projektet

Som nämnts har Felles Fjellrev produsert et antal ulike informationsprodukter, i enlighet med projektbeskrivningen, for å spre faktabaserad informasjon om fjällräven till barn og vuxna. Under projektets förlängning 2014 har inga nya informationsprodukter tagits fram – og det var inte heller planerat.

Barnboken ”Möt Fjällräven”

Barnboken ”Möt Fjällräven” är fortsatt mycket uppskattad, vilket har märkts också under år 2014.

Detta står att läsa på NINAs hemsida, citerat från den 18 februari 2014.

”Möt fjellreven” nominert til Kulturdepartementets barnebokpriser

Boka om fjellreven har fått intet mindre enn to nominasjoner til Kulturdepartementets priser for barne- og ungdomslitteratur utgitt i 2013.

Boka ”Møt fjellreven” er nominert til kulturdepartementets barnebokpriser i kategoriene fagbokprisen og illustrasjonsprisen. Illustrasjon © Inger Lise Belsvik

Boka ”Møt fjellreven” er nominert til kulturdepartementets barnebokpriser i kategoriene fagbokprisen og illustrasjonsprisen.

Boka er illustrert av den anerkjente illustratøren Inger Lise Belsvik, teksten er skrevet av Nina E. Eide, Terje Borg og Camilla Næss. NINA har laget boka på oppdrag fra Felles Fjellrev.

– Det er utrolig artig å bli nominert og få en så god vurdering som vi får, sier Nina Eide, forfatter og fjellrevforsker. Det er få helillustrerte faktabøker som dette, og det var et bevisst grep å bruke illustrasjon framfor foto. Så vi er veldig spente på den endelige avgjørelsen.

Fagbokprisen - dette skriver juryen:

Mange fagbøker for små barn handler om dyr, og i denne presenteres vi for fjellreven, en dyreart som i vår del av verden er truet med utryddelse. I bildebokdelen av boka følger vi et fjellrevkull gjennom et helt år, vi følger det nye kullet med reveunger gjennom sommer, høst og en barsk vinter. Vi hører om hvordan de skaffer seg mat, og om farene som gjør livet usikkert for fjellreven. Boka er saklig i tonen og realistisk i formen, men engasjementet for den vesle reven kommer også til uttrykk i emosjonelle og appellative utsagn. I faktadelen av boka presenteres fagstoffet nøkternt og med en tydelig omsorg for de karakteristiske detaljene. Inger Lise Belsviks illustrasjoner tar mye av ansvaret i fortellingen, og gir liv og frodighet til stoffet. Møt fjellreven er kunnskapsformidling av høy klasse.

Illustrasjonsprisen – dette skriver juryen:

Møt fjellreven er en fagbok om fjellreven, et liten rev som står i fare for å dø ut i Norge. I teksten følger vi fjellreven gjennom et helt år, vi får kunnskap om hvor og hvordan den lever, og om hva som blir gjort for å berge den. Inger Lise Belsviks Illustrasjoner samarbeider med teksten ved å tilføre fagstoffet liv og frodighet. Det skjer ved å framstille revens kroppsspråk i ulike situasjoner, som når den leker, jakter og fanger mat, eller når den årvåkent er på vakt og føler seg truet. Også landskapet reven ferdes i, i blir sanselig nært i Belsviks vakre illustrasjoner. Hun gir det sommerens, høstens og vinterens lys, farge og vegetasjon. Snø, is, og kulde pensles fram med faglig og kunstnerisk presisjon. Et møte med fjellreven slik Inger Lise Belsvik tegner den, vekker empati og engasjement.

Boken fikk inte priset – men att bli nominerad i två barnboksklasser var ett fantastiskt erkännande.

Det svenska bokförlaget Opal hade under en period, i början av år 2014, boken på första sidan på sin webbsite. Boken finns ute i handeln och jag (projektledaren) har senast sett den i en bokhandel i Bromma och på Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm.

Webbsidan

Webbsidan – www.fellesfjellrev.se / www.fellesfjellrev.no – används som projektets skyltfönster utåt, mot en bred allmänhet. Hemsidan fungerar också som en portal till andra hemsidor som ger information om fjällräven. Här kan man hitta både populär och lättillgängliga information, lägesrapporter från projektet och rapporter av mer vetenskaplig karaktär.

Mer om skyltning av projektet

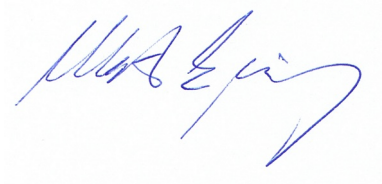
En övergripande målsättning med projekt Felles Fjellrev har hela tiden varit att förbättra förutsättningarna för den hotade fjällräven att överleva och öka i antal – och att göra fjällområdena i Jämtlands län och Trøndelag till Skandinavians bästa fjällrävsland. För att nå målet behövs en helhetssyn innefattande alla riktade åtgärder, men också att projektet landar väl hos allmänhet och forskare. Därför har vi också satsat hårt för att på olika sätt informera och sprida kunskap om fjällräven. Alltför få känner till fjällrävens situation och många vet inte ens att fjällräven är en art som i våra fjäll lever på gränsen till utrotning.

Vid all kontakt med media, och i andra sammanhang, har vi gjort vad vi har kunnat för att tala om att projektet genomförs tack vare medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden. Media går inte alltid att styra – men för det mesta har vi fått fram budskapet att Felles Fjellrev är ett InterReg/EU-projekt.

I all vår kommunikation har vi också använt brevmall med både InterReg/EU-loggan och övriga loggor tillhörande projektägarna och våra samarbetspartners.

I våra tryckta informationsprodukter och i filmen ”Storm & Tinde” framgår också att de är framtagna inom ramen för ett InterReg/EU-projekt.

Vallbo 2014-10-29

Mats Ericson

Projektledare Felles Fjellrev

Fullmakt finns från projektägarna – Miljødirektoratet i Norge (tidigare Direktoratet for naturforvaltning) och Länsstyrelsen i Jämtlands län – att underteckna projektets lägesrapporter.